

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/179994,Anna-Lasek-Adam-Bien-Jeden-z-szesnastu.html>
27.02.2026, 00:02

Anna Lasek: Adam Bień. Jeden z szesnastu

Adam Bień był człowiekiem wyjątkowym – politykiem i działaczem niepodległościowego ruchu ludowego, jednym z szesnastu skazanych w moskiewskim procesie przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, a także prawnikiem i pisarzem.

[NKWD Polskie Państwo Podziemne](#)

16.12

Adam Bień urodził się 16 grudnia 1899 r. w miejscowości Ossala, w powiecie sandomierskim. W 1920 r. jako ochotnik wstąpił do Wojska Polskiego i walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. W 1925 r. ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1929 r. pracował jako sędzia Sądu Grodzkiego w Grójcu, a od 1930 r. w Warszawie.

Droga na Łubiankę

W 1938 r. mianowany został sędzią Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym pracował również w okresie okupacji. Do 1939 r. działał aktywnie w Związku Młodzieży Wiejskiej „Siew”, był członkiem, a następnie prezesem, Zarządu Głównego „Wici”, a także sekretarzem oraz prezesem Związku Teatrów Ludowych.

W okresie okupacji działał w konspiracyjnym Stronnictwie Ludowym. Od 1943 r. pełnił funkcję Zastępcy Delegata Rządu RP na Kraj, a od 1944 r. członka Krajowej Rady Ministrów Rządu RP na uchodźstwie w randze ministra sprawiedliwości. Podczas powstania warszawskiego kierował władzami cywilnymi.

Aresztowany przez NKWD, 28 marca 1945 r., został wraz z innymi członkami Polskiego Państwa Podziemnego przetransportowany samolotem do Moskwy. 18 czerwca 1945 r. skazano go na 5 lat więzienia za – jak czytamy w aktach – „działalność wywrotową na tyłach Armii Czerwonej”. Wyrok odsiadywał w moskiewskiej Łubiance. W sierpniu 1949 r., po odbyciu części kary, został zwolniony.

Ława oskarżonych w procesie szesnastu, Moskwa, czerwiec 1945 r.

Po powrocie do Polski nie mógł znaleźć pracy w zawodzie. Przez kilka lat pracował jako tłumacz literatury rosyjskojęzycznej dla Ludowej Spółdzielni Wydawniczej, Książki i Wiedzy, Czytelnika i Państwowego Instytutu Wydawniczego. Łącznie przetłumaczył ok. 14 książek.

77, 4, (31) B
 16-le przywódców Polski Podziemnej
 aresztowanych 28.3.45 i skazanych w pro-
 cesie w Moskwie 20/21.6.1945.

d.p.	Wzrost, i inne	Funkcja w organizacji	Repre- zentacja partii	Wyrok miał	Uwagi
1. ✓	Okulicki Leopold	Gen. w.	-	10	
2. ✓	Jankowski Jan, Staw.	Sch. R. i wice Prez.	-	8	
3. ✓	Bień Adam	Min. Kraj. Radę Min.	S. L.	5	
4. ✓	Jasiutowski Staw.	J. w.	S. N.	5	
5. ✓	Pajdak Antoni	J. w.	P. P. S.	5	Pajdak, pisał do rodz. do 1948 r. i do córki w 1954
6. ✓	Purak Karim	Ort.	S. L.	1 r.	czy p.o. Purak?
7. ✓	Bagiński Karim	Ort.	S. L.	1 r.	
8. ✓	Żwirynski Aleksand.	p.o. Prez. S. W.	S. N.	8 m.	
9. ✓	Oranowski Eugen.	Prez. S. Scm.	S. Dem.	6 m.	
10. ✓	Mierwa Staw.		S. L.	4 m.	
11. ✓	Urbaiski Franc.	Sch. R. J. W.	S. Pracy	4 m.	
12. ✓	Sypulski Zb.	Ort.	S. N.	4 m.	
13. ✓	Chaciński Józef	Prez.	Sch. R.	4 m.	
14. ✓	Purak Karim	Prez. - R. J. W.	PPS	1 1/2 r.	Purak, urodz. 22.12.1892. w Warszawie. w karcie nr 470, 18 " zmiana w kon. " na 18.50 +.
15. ✓	Kobylanski Karim	Ort.	S. W.	urcz.	
16. ✓	Michałowski Staw.	Ort.	S. Dem.	"	
17. ✓	Skemler Józef (Sobski)	Stowarz. delegacja	borpatt.	"	

STUDIUM POLSKI PODZIEMNEJ

28/11.55
 Skemler

д е р ж а

Warszawa 31 marca 1945
Otrzym. i odczyt. 1 kwietnia 1945

Soból zastępcy nie wyznaczył. Dla szybkości de-
peszujecie moim szyfrem.

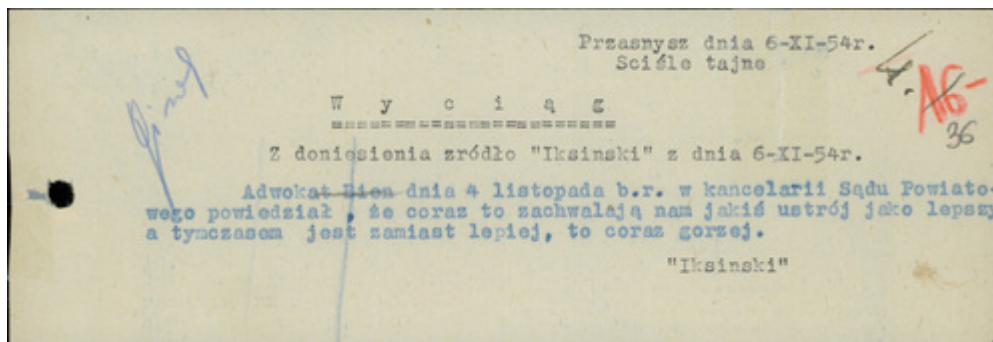
NOVAK
Dyrektor Departamentu Sprawy Wzrostu

~~Folia No~~
52.

Depesza z 31 marca 1945 r. w sprawie aresztowania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego. Z zasobu AIPN

Z akt zgromadzonych w naszym zasobie wynika, że Adam Bień „(...) jako osobnik będący na

kierowniczych stanowiskach organizacji sanacyjnych oraz delegat Delegatury Rządu Londyńskiego oraz sądzony za niebezpieczne przestępstwa (...)", pozostawał w zainteresowaniu urzędu bezpieczeństwa i pomiędzy 1955 a 1965 r. poddany był obserwacji agenturalnej. W jego najbliższym, zawodowym otoczeniu ulokowany był m.in. agent bezpieki ps. „Iksiński”, który regularnie informował organy bezpieczeństwa o najdrobniejszych szczegółach z życia Adama Bienia, pozyskanych w prywatnych rozmowach.

Wyciąg z doniesienia agenturalnego dotyczącego Adama Bienia, 6 listopada 1954 r. Z zasobu AIPN

Po powrocie z ZSRS Adam Bień stronił od polityki, unikał angażowania się w działalność polityczną, a nawet rozmów na tematy polityczne. Jako adwokat pracował w Przasnyszu aż do przejścia na emeryturę w 1974 r. Wówczas powrócił do rodzinnej wsi Ossali i zajął się działalnością społeczną oraz pisaniem.

Opracował wspomnienia pt. „Bóg wysoko - dom daleko”, „Bóg wyżej - dom dalej”, „Bóg dał - Bóg wziął”, a także wydane pośmiertnie „Listy z Łubianki”. Był współzałożycielem i honorowym prezesem Staszowskiego Towarzystwa Kulturalnego, członkiem Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego i Polskiego Towarzystwa Czytelniczego oraz honorowym członkiem Ligi Krajowej.

Zmarł 4 marca 1998 roku w Warszawie. Pochowany został z honorami państwowymi na cmentarzu parafialnym w Niekrasowie.

Za swoje zasługi Adam Bień został odznaczony: Orderem Orła Białego, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem „Za udział w wojnie 1918-1921”. Otrzymał również Medal Polonia Mater Nostra Est. Ponadto władze czterech miast: Krakowa, Sandomierza, Świdnika i Pruszkowa uczyniły go swym honorowym obywatelem, a w 1998 r. jego imię otrzymała jedna z sal sejmowych.

Pomnik w Pruszkowie z tablicami upamiętniającymi szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, uprowadzonych w 1945 roku przez władze ZSRS. Fot. Marcin Jurkiewicz (IPN)

90s. historii: 27 marca 1945 r. NKWD aresztowało 16. przywódców Polskiego Państwa Podziemnego

Więcej interesujących materiałów znajdziesz na profilu [Archiwum IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

NKWD, Polskie Państwo Podziemne

Artykuł

Adam Bień. Fot. z zasobu AIPN